Rotace auditorů společností kótovaných na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha

*Michal Šindelář**

Abstrakt:

Cílem tohoto článku je analyzovat interní a externí rotaci auditorů na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha. Analýza je provedena v rozmezí let 2011–2015 a je založena na celkem 107 výročních zprávách kótovaných společností. Výroční zpráva společnosti musí obsahovat zprávu auditora za dané období. Rotace auditorů je v poslední době vzhledem k nové evropské regulaci auditorského trhu častým tématem zahraničních výzkumů. V návaznosti na tyto výzkumy obsahuje článek analýzu českého kapitálového trhu. Data ukazují, že na českém kapitálovém trhu dochází vzhledem k počtu kótovaných společností k poměrně častým změnám jak auditorských firem, tak odpovědných auditorských partnerů. Analýza dále ukazuje rostoucí vliv společnosti Big 4 (KPMG, Deloitte, PwC a EY (Ernst & Young)), co do počtu prováděných auditů.

Klíčová slova: Interní rotace auditora; Externí rotace auditora; Oligopol na auditorském trhu; Burza cenných papírů Praha.

JEL klasifikace: M42.

1 Úvod

Česká republika je malá země umístěna v srdci Evropy. Od roku 1945 do roku 1989 byla na území České republiky realizována snaha o státní řízení ekonomiky se všemi ekonomickými konsekvencemi. Vzhledem k neexistenci podmínek, jako např. oddělené řízení společností od jejich vlastnictví, nevznikala v této době na rozdíl od západního světa poptávka po specifických službách jako audit či ověření účetní závěrky. Od roku 1989 se česká ekonomika začala transformovat do tržní ekonomiky. Po sametové revoluci, která přinesla poměrně divokou privatizaci majetku, se začala objevovat potřeba nezávislého ověření účetních výkazů. Auditorská profese se začala formovat již v roce 1988, neboť § 14 zákona o podniku se zahraniční majetkovou účastí vyžadoval ověření účetní závěrky těchto podniků dvěma nezávislými auditory. K tomuto účelu byla založena Unie auditorů, která se v roce 1993 transformovala na Komoru auditorů České republiky. Od tohoto roku dostává auditorské profese v České republice nový rozměr. Ve srovnání se západní Evropou je auditorská činnost v České republice mladá a neustále se rozvíjející

* Michal Šindelář; katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <michal.sindelar@vse.cz>. Článek je zpracován jako výstup projektu IGA VŠE F1/33/2015 *Empirická racionalizace zásadních změn v evropské auditorské legislativě z pohledu auditorské profese v ČR (se zaměřením na vzdělávání v oblasti auditu, kvalitu auditu a problematiku oligopolu na auditorském trhu)*.

profese. Jedním z hlavních milníků ve vývoji auditorské profese v České republice bylo přijetí Mezinárodních auditorských standardů (ISA) v roce 2005 jako závazné normy pro povinný audit účetní závěrky. Auditorská profese v České republice píše svoji historii tedy pouhých třidvacet let, a proto existuje pouze málo vědeckých výzkumných prací zabývajících se problémy českého auditorského trhu. Seal (1997) analyzoval problémy transformace hospodářství v České republice a zároveň se pokusil vysvětlit příčiny „malého počtu“ vědeckých prací v České republice. Výzkum, který byl proveden v západní Evropě před více než 15 lety, se dostává do hledáčku vědeckých pracovníků v České republice až nyní.

Z ekonomického pohledu hraje nezávislé ověření účetních závěrek důležitou roli v rámci tzv. teorie zastoupení, kde představuje jeden ze způsobů, jak odhalit a omezit nežádoucí chování „správců“ (angl. „agents“) od představ „pánů“ (angl. „principals“) (Hayes et al., 2014). Způsob, jakým lze nežádoucí chování omezit, kromě vynaložení monitorovacích nákladů na ověření účetní závěrky, je např. stanovení vhodného systému odměňování (Lambert, 2001). Oddělené vlastnictví společnosti od jejího řízení je typické pro společnosti kótované na burzách cenných papírů, proto se mezinárodní výzkum problematiky auditorského trhu orientuje především na data získaná z akciových trhů těchto burz. V České republice se novodobá historie Burzy cenných papírů Praha (dále též „BCPP“) píše od roku 1993. Pražská burza patří mezi malé burzy, kdy na akciovém trhu je k 31. 5. 2016 kótováno 25 společností. To může být jedním z důvodů, proč se mezinárodní výzkum burze cenných papírů v Praze nevěnuje, s výjimkou Heß a Stefani (2012), kteří na vzorku čtrnácti společností analyzují tržní koncentraci.

Z hlediska regulace auditorského trhu v České republice hraje významnou roli vstup České republiky do Evropské unie (EU) v květnu roku 2004. Od vstupu do EU musí být české právní předpisy v souladu s evropskými směnicemi a přímo účinnými evropskými nařízeními. Oblast auditu je v České republice regulována zákonem č. 93/2009 Sb., do kterého je implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES (EK, 2006). Některé části této směrnice již nevyhovovaly současným podmínkám na auditorských trzích členských států Evropské unie, proto byla poměrně významně novelizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/56/EU (EK, 2014b), která má být implementována do národních právních předpisů do 17. června 2016. Ke stejnému datu vstoupilo v účinnost i nařízení č. 537/2014 (EK, 2014a) upravující speciální požadavky na auditory subjektů veřejného zájmu. Jedním z rizik provázejících auditorskou činnost je riziko nezávislosti auditora na auditovaném subjektu a jedním z nástrojů, který se pro eliminaci tohoto rizika používá u subjektů veřejného zájmu, ke kterým patří kótované společnosti na burzách, je rotace auditora (interní nebo externí). Interní rotaci auditora, neboli rotaci klíčového auditorského partnera, obsahoval již článek 42 směrnice 2006/43/ES (EK, 2006) implementovaný do § 45 odst. 3 zákona č. 93/2009 Sb. Klíčový auditorský partner musí být na auditní zakázce vystřídan

nejpozději do 7 let jejího trvání a jmenován zpět může být nejdříve po 2 letech. Naopak externí rotace auditora se zavádí v legislativě EU nově v rámci článku 17 nařízení 537/2014 (EK, 2014a).

Cílem článku je prostřednictvím analýzy dat z veřejně dostupných zdrojů zjistit, zda probíhá rotace auditorů a v jaké míře je interní a v jaké externí. Analýza čerpá z účetních závěrek společností kótovaných na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha z období mezi roky 2011 a 2015. Článek je strukturován následovně: Po úvodu, který stručně shrnul historii auditu v České republice a jeho právní regulaci, následuje přehled mezinárodních studií v oblasti rotace auditorů. Další část předkládá data, která jsou pro výzkum použita, a základní analýzu těchto dat. Na tuto část navazují již samotné výsledky analýzy externí a interní rotace auditorů společností, jejichž akcie jsou kótovány na BCPP. Závěr článku shrnuje důležitá zjištění a předkládá možnosti následujícího výzkumu v této oblasti.

2 Přehled literatury

Rotace auditorů je v mezinárodních výzkumech nejčastěji analyzována ve vztahu k ukazatelům kvality auditu, ke kterým patří významné změny v oblasti tzv. „accruals“ (v češtině tomuto pojmu nejlépe odpovídají tzv. transitoria – přechodné položky, viz také model definovaný Jonesovou (1991) nebo Defondem a Parkem (2001)). Dále se v mezinárodních výzkumech za ukazatel kvality auditu považuje omezení auditora v hodnocení předpokladu nepřetržitého trvání podniku (především u společností s problémy s likviditou), nebo bankroty auditovaných subjektů. Nicméně závěry mezinárodního výzkumu v oblasti rotace auditorů (interní i externí) nejsou vzhledem ke kvalitě auditu jednoznačné. Jedním z mála států, které uplatňují povinnou externí rotaci auditorských společností je Itálie, nicméně ani tato rotace nezabránila účetnímu skandálu v podobě podvodného jednání společnosti Parmalat (Quick 2004). Většina mezinárodního výzkumu na rotaci auditorů se provádí ve Spojených státech amerických, v Austrálii a v asijských státech. V Evropě se rotace auditorů analyzovala především na německém (Gold et al. 2012), italském (Cameran et al. 2016; Corbella et al. 2015) a belgickém (Knechel a Vanstraelen 2007) kapitálovém trhu. Postupně se přidávají další státy jako například Španělsko. Velte a Freidank (2015) poté shrnuli výzkum v oblasti rotace auditorů včetně výhod a nevýhod, které povinná rotace auditorů (externí i interní) přinesla.

2.1 Interní rotace – rotace klíčového auditorského partnera

Jak je uvedeno výše, interní rotace má v předpisech Evropského společenství již poměrně dlouhou historii. S tím souvisí i možnost analyzovat účinnost tohoto opatření v ekonomicky významných zemích Evropské unie. Zimmermann (2008) provedla rozsáhlou analýzu 102 společností se zaměřením na analýzu oligopolní struktury na auditorském trhu. Mimo jiné zjistila, že auditorské odměny se zvyšují

s délkou trvání auditorské zakázky. Vztah mezi délkou auditorské zakázky a schvalováním změn účetních politik klienta auditorem nebyl bohužel analyzován. Společnosti na burzovních trzích DAX, MDAX, SDAX a TecDAX mezi lety 1995–2010 analyzovali Gold et al. (2012). Došli k závěru, že po změně klíčového auditora dochází k nárůstu účetních metod vedoucích k vylepšování výnosů auditované společnosti. Tento negativní vztah mezi kvalitou auditu a interní rotací potvrdila například také studie (Cameran et al. 2015), kde byl analyzován italský kapitálový trh. Studie nenašla kladný vztah mezi interní rotací auditora a kvalitou provedeného auditu měřeného změnami v účetních politikách klientů. Naopak v amerických a australských studiích byl kladný vztah mezi kvalitou auditu a interní rotací nalezen. Carey a Simnett (2006) na základě dat získaných od 1 021 australských společností došli k závěru, že s rostoucí délkou kontraktu klesá kvalita auditu a interní rotace poté tento pokles redukuje, tj. kvalita auditu ve vztahu k interní rotaci roste. Dao et al. (2008) poté došli ke stejnému závěru v rámci analýzy 635 amerických společností. Mnohé další studie předložili podobné rozporuplné výsledky analýzy rotace klíčového auditorského partnera.

2.2 Externí rotace – rotace auditorské firmy

Stejně jako interní rotace je i problematika rotace auditorské firmy analyzována především na americkém a australském trhu, neboť tyto země mají externí rotaci dlouhodobě zakořeněnou ve svých normách. Z evropských zemí byla analýza externí rotace provedena např. v Itálii či Belgii. Pozitivní vztah mezi externí rotací auditorů a kvalitou auditu, měřenou pomocí změn v řízení zisku, našli Corbella a kol. (2015), kteří analyzovali italský burzovní trh mezi lety 1998–2011. Belgický trh, představován 618 společnostmi, analyzovali Knechel a Vanstraelen (2007). Pro měření kvality auditu používají názor auditora na předpoklad trvání podniku, který porovnali se skutečnými bankroty auditovaných společností. Došli k závěru, že existuje pouze slabý vztah mezi délkou trvání auditorské zakázky a kvalitou auditu. Navíc analýza ukazuje, že auditori během trvání zakázky neztrácejí svoji nezávislost a ani jejich odhady ohledně krachu auditovaných společností se nemění (nezlepšují ani nezhoršují). Kim et al. (2015) analyzovali korejský trh a porovnali rozdíly mezi povinnou a dobrovolnou rotací auditorů. Došli k závěru, že účetnictví společností je manipulováno méně při povinné rotaci auditorů než při dobrovolné. Boone et al. (2008) provedli rozsáhlou analýzu amerického kapitálového trhu mezi lety 1974–2001. Zkoumali vztah mezi rotací auditora a rizikovou přírážkou kapitálového trhu. Došli k závěru, že náklady kapitálové trhu jsou nižší v prvních letech trvání auditorské zakázky a při změně auditora, s délkou trvání zakázky postupně rostou.

Stejně jako interní rotace, tak i analýza externí rotace auditorů přinesla výsledky ukazující na negativní vztah mezi rotací auditora a kvalitou auditu. Například 1 750 australských společností mezi lety 1995–2003 analyzovali Jackson et al. (2008). V rámci své analýzy došli k závěru, že názory auditorů na předpoklad trvání

podniku jsou měkčí v prvních letech provádění auditu. Negativní vztah mezi kvalitou účetních závěrek a externí rotací auditora potvrdili Al-Thuneibat et al. (2011) na vzorku 358 jordánských společností kótovaných na kapitálovém trhu. Také americké výzkumy (Myers et al. 2003) a (Carcello a Nagy 2004) došli k závěru, že externí rotace auditorů nevede ke zvýšení kvality auditu, či účetních informací.

Důsledkem rotace auditora by kromě splnění zákonné povinnosti měla být i vyšší kvalita prováděných auditů, např. z důvodu nerozvinutí spřízněných vazeb mezi auditorem a klientem. Z analýzy mezinárodního výzkumu v oblasti interní i externí rotace auditorů ve vztahu ke kvalitě auditu ovšem nevyplývá jednoznačný závěr o vhodnosti použití rotace auditorů jako způsobu ke zvýšení kvality auditu a tím i nezávislosti auditora. Interní rotace auditorů je v České republice oproti externí rotaci již několik let povinná, proto v návaznosti na provedenou analýzu zahraniční literatury formulují následující hypotézu, kterou budeme dále označovat **H**:

H Mezi lety 2011 a 2015 došli u společností kótovaných na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha v každém roce alespoň k jedné změně klíčového auditorského partnera a alespoň k jedné změně auditorské firmy¹.

3 Data

Předmětem analýzy jsou společnosti kótované k 31. květnu 2016 na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha mezi lety 2011–2015. Stejně jako mezinárodní výzkum vychází i tento článek z veřejně dostupných dat kapitálového trhu. Tabulka 1 zobrazuje bližší popis analyzovaných společností a jejich auditorů.

Z tabulky 1 vyplývá, že celkový počet analyzovaných společností je 107, přičemž počet kótovaných společností meziročně mírně roste (z 18 společností v roce 2011 na 23 společností v roce 2015). Růstu společností ovšem neodpovídá růst auditorů, kteří jednotlivým společnostem ověřují účetní závěrky. Jejich počet zůstává poměrně stabilní, což je způsobeno tím, že nově přichází společnosti získají auditoři, kteří již některou společnost kótovanou na BCPP auditují, případně mezi sebou rotují auditoři, kteří již na BCPP působí. Největší počet společností kótovaných na BCPP auditují auditoři sídlící v České republice a jejich počet mírně roste. Zahraniční auditoři si udržují stabilní počet klientů kótovaných na BCPP. Na BCPP provádí audit také auditorská společnost se sídlem mimo EU. Za rok 2015 nebyla k datu provádění analýzy k dispozici výroční zpráva této společnosti. Ve sledovaném období nedošlo k odchodu z akciového trhu BCPP žádné společnosti².

¹ Požadavek na alespoň jednu změnu auditorské firmy vychází z aproximace analýzy Pong (1999), ve které jedna změna auditorské firmy připadá na přibližně 25 analyzovaných společností.

² K problémům společnosti NWR (New World Resources plc) došlo až po datu, ke kterému je analýza provedena.

Tab. 1: Popis analyzovaných společností a jejich auditorů

		2011	2012	2013	2014	2015
Počet společností		18	21	22	23	23
Počet auditorů (skupina)		8	9	9	9	7
Sídlo auditorů	CZ	11	12	12	13	14
	EU	7	8	9	9	9
	Mimo EU	0	1	1	1	0
Počet auditovaných společností	Big 4	13	14	15	15	17
	Ostatní	4	6	6	7	5
	OSVČ	1	1	1	1	1
Celkové odměny auditorů (v mil. Kč)		909	974	1 255	1 157	1 089
Odměny za audit (v mil. Kč)		636	609	620	639	671

Zdroj: vlastní analýza vzorku společností.

Poznámka: Kurzový přepočet odměn na Kč je proveden kurzem platným k rozvahovému dni analyzované účetní závěrky. Počet auditorů (skupina) značí počet auditorů v rámci jedné sítě, tj. pokud se ve vzorku nachází společnost KPMG se sídlem v České republice a např. v Rakousku, počítají se pro tento ukazatel jako jedna společnost.

Stěžejní podíl auditovaných společností na BCPP mají společnosti Big 4 (KPMG, Deloitte, PWC a EY). Počet společností auditovaných společnostmi Big 4 mezi lety 2011–2015 mírně roste. V roce 2015 došlo k nárůstu společností auditovaných společnostmi Big 4 a k úbytku společností auditovaných ostatními auditorskými společnostmi. Zajímavá je také skutečnost, že na BCPP je jedna společnost auditovaná nikoliv auditorskou společností, ale auditorem podnikajícím jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ). Při vyhodnocování odměn vypláceným auditorům je nutné mít na paměti skutečnost, že na BCPP se vyskytují jak velké společnosti auditované auditory se stomilionovými odměnami, tak menší společnosti s auditorskými odměnami v řádech statisíců Kč (jedna společnost neměla ve své výroční zprávě výši odměny auditorovi zveřejněnou). Z hlediska vývoje zůstávají odměny za auditorské služby konstantní a jejich podrobnější analýza by vyžadovala další články.

4 Výsledky a diskuze

Tabulka 2 zobrazuje výsledky externí rotace na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha.

Tab. 2: Analýza externí rotace auditorů

	2011–2012		2012–2013		2013–2014		2014–2015	
	Změna	Nové	Změna	Nové	Změna	Nové	Změna	Nové
Big 4	0	1	1	1	1	0	3	1
Ostatní	0	2	1	0	0	1	1	0
CZ	0	1	1	0	1	1	3	1
Zahraničí	0	2	1	1	0	0	1	0

Zdroj: vlastní analýza vzorku společností.

Z tabulky 2 vyplývá, že k externí rotaci auditorů dochází vzhledem k počtu kolem 20 společností poměrně často. Mimo období roků 2011–2012 došlo vždy minimálně k jedné změně auditorské společnosti. K největším změnám došlo mezi lety 2014–2015, kdy proběhly celkem čtyři změny. Ve dvou případech došlo ke změně mezi společnostmi Big 4 (z EY na KPMG a z EY na Deloitte), v jednom případě došlo ke změně v rámci ostatních společností a jednou přebrala auditorskou zakázku společnost z Big 4 (Deloitte) od jiné společnosti. V tomto období získala také společnost z Big 4 (PwC) nově kótovanou společnost na BCPP. V rámci dalších změn auditorských společností dochází pouze ke změnám buď v rámci auditorských společností Big 4, nebo v rámci ostatních společností. Nedochází tedy k tomu, že by společnosti Big 4 přebíraly auditorské zakázky od ostatních společností, jak k tomu docházelo např. ve Velké Británii v letech 1992–1995 (Pong, 1999).

Dále zobrazuje tabulka 2 informaci o tom, zda dochází k externí rotaci spíše u českých nebo zahraničních auditorských společností. Z analýzy vyplývá, že rotují spíše tuzemské auditorské společnosti. Tato skutečnost je bezesporu způsobena větším množstvím tuzemských auditorských společností (přibližně dvanáct ku deseti) provádějících audit na akciovém trhu BCPP. Také zde pravděpodobně hraje určitou roli i snaha o snížení ceny auditorské zakázky, neboť české společnosti jsou na cenu poměrně citlivé. Role ceny auditorské zakázky na rotaci auditorské společnosti by měla být předmětem dalšího výzkumu. Tabulka 3 zobrazuje interní rotaci odpovědných auditorů. U velkých zahraničních společností bývá pod auditorskou zprávou podepsáno více osob. V analýze je změna jakékoliv osoby podepsané pod zprávou chápána jako interní auditorská rotace.

Tab. 3: Analýza interní rotace auditorů

	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015
	Změna	Změna	Změna	Změna
Big 4	3	3	5	3
Ostatní	1	0	2	1
CZ	3	1	4	1
Zahraničí	1	2	3	3
Počet společností	18/21	21/22	22/23	23/23

Zdroj: vlastní analýza vzorku společností.

Na rozdíl od externí rotace auditorů dochází mezi lety 2011–2015 na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha k rotaci odpovědného partnera za auditorskou zakázku výrazně častěji. To je způsobeno především existencí zákonné povinnosti této rotace, tzv. pravidlo 7+2, které znamená, že odpovědný auditor může vykonávat audit u subjektu veřejného zájmu nejdéle po dobu sedmi let, poté musí být vyměněn a vrátit ke stejné zakázce se může nejdříve po dvou letech. Z analýzy vyplývá, že odpovědný auditor se mění častěji u společností Big 4, než u ostatních auditorských subjektů působících u společností kótovaných na akciovém trhu BCPP. To může být způsobeno např. vnitropodnikovými směnicemi těchto společností, které nařizují častější rotaci než je zákonná lhůta. Vliv ovšem jistě má i skutečnost, že společnosti Big 4 mají větší zastoupení než ostatní auditorské společnosti. Největší aktivita v rámci interní rotace je mezi lety 2013–2014, kdy došlo celkem k sedmi změnám klíčových auditorských partnerů³, což znamená, že se vyměnila přibližně třetina všech klíčových auditorů a třetina klíčových auditorů působících u společností Big 4. V období mezi roky 2014 a 2015 došlo k nejvíce změnám auditorských společností, ovšem ani interní rotace nezůstává pozadu a došlo ke změně čtyř auditorských partnerů. V celkovém součtu došlo v tomto období k osmi změnám (čtyři externí a čtyři interní změny). Formulovanou hypotézu H o alespoň jedné změně auditora v případě interní i externí rotace nelze na základě analýzy potvrdit, protože mezi lety 2011–2012 nedošlo ke změně auditorské společnosti na akciovém trhu BCPP. Nicméně celková analýza naznačuje, že ke změnám auditorů (externí i interní) na akciovém trhu BCPP dochází vzhledem k počtu zde kótovaných společností poměrně často.

Pohled na to, zda interní rotaci provádí spíše tuzemské nebo zahraniční auditorské společnosti nepřináší jednoznačné výsledky. Za sledované období došlo celkem k devíti změnám u tuzemských i zahraničních společností. U společností Big 4 to může být způsobeno tím, že tyto společnosti mají nastaveny interní směrnice pro celou skupinu jednotně, proto pro interní rotaci není důležité, zda se jedná o tuzemskou či zahraniční společnost.

5 Závěr

Článek analyzuje interní a externí rotaci auditorů u společností, jejichž akcie jsou kótovány na Burze cenných papírů Praha mezi lety 2011–2015. Rotace auditorů je v poslední době velmi aktuálním a v mezinárodních výzkumech často analyzovaným tématem. Tato aktuálnost vyplývá především z nové evropské regulace, která zavádí povinnou externí rotaci auditorů pro subjekty veřejného zájmu. Tato povinná externí rotace bude doplňovat již platnou interní rotaci

³ Klíčový auditorský partner je v české legislativě pojem, který v podstatě odpovídá v minulosti používanému pojmu odpovědný auditor (dnes možná lépe odpovědný statutární auditor).

auditorů. Za nejdůležitější zjištění, která vyplývají z provedené analýzy, lze považovat:

- pokles auditorů operujících na akciovém trhu BCPP, z osmi v roce 2011 na sedm v roce 2015, vztahený k celkovému růstu počtu kótovaných společností, z osmnácti v roce 2011 na třiatdvacet v roce 2015,
- na akciovém trhu BCPP probíhá spíše interní rotace auditora než rotace externí,
- vzhledem k počtu společností kótovaných na akciovém trhu BCPP dochází k poměrně časté rotaci auditorů,
- v případě externí rotace auditorů bylo nejaktivnějším obdobím přelom let 2014–2015, v případě interní rotace to bylo období 2013–2014.

Ačkoliv nejsou zahraniční výzkumy v oblasti rotace auditorů a jejího vlivu na kvalitu auditu jednoznačné, investoři operující na akciovém trhu BCPP preferují poměrně častou rotaci auditorů, ať už za ní stojí cenová konkurence, nebo snaha investorů o vyšší kvalitu prováděných auditů. Dopady rotace auditorů mohou být jak pozitivní, tak negativní, což potvrzuje i mezinárodní výzkum. Mezi pozitivní dopady, které lze po změně auditora očekávat, se dá zařadit např. podrobnější analýza klienta ze strany auditora, jelikož se jedná o prvoroční zakázku a auditor potřebuje poznat interní procesy klienta. Mezi negativní dopady se naopak řadí např. riziko, že auditor v prvním roce zakázky nepostihne veškeré možné hrozby, které u klienta hrozí. Po uvedení nejdůležitějších závěrů je vhodné uvést hlavní omezení, která předkládanou analýzu provázejí. Jedním z nich je skutečnost, že je analyzována pouze samotná rotace auditorů bez jejích dopadů na kvalitu prováděných auditů. Tento článek předkládá základní analýzu rotace auditorů a předpokládá navazující analýzy právě směrem ke kvalitě auditu, případně k vlivu na oligopolní strukturu a cenovou politiku auditorských společností. Dalším omezením analýzy je skutečnost, že článek analyzuje pouze akciový trh Burzy cenných papírů Praha a nepokrývá tak celý burzovní trh, vč. dluhopisového. Opět je zde předpoklad další analýzy tímto směrem. Rotace auditorů zůstane poměrně dlouho středem zájmu výzkumných prací, ve snaze predikovat dopady externí a interní rotace na kvalitu auditu. Ve skutečnosti však až praxe ukáže, jaké dopady bude mít nová evropská úprava externí rotace auditorů a zda přinese předpokládané zlepšení v oblasti kvality auditorské činnosti u subjektů veřejného zájmu.

Literatura

AL-THUNEIBAT, A. A., AL-ISSA R. T. I., BAKER, R. A. A. BAKER, 2011. Do audit tenure and firm size contribute to audit quality?: Empirical evidence from Jordan. *Managerial Auditing Journal*, roč. 26, č. 4, s. 317–334.

BOONE, J. P., KHURANA, I. K., RAMAN, K. K., 2008. Audit Firm Tenure and the Equity Risk Premium. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, roč. 23, č. 1, s. 115–140.

CAMERAN, M., FRANCIS, J. R., MARRA A., PETTINICCHIO, A., 2015. Are There Adverse Consequences of Mandatory Auditor Rotation? Evidence from the Italian Experience. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, roč. 34, č. 1, s. 1–24. doi: 10.2308/ajpt-50663.

CAMERAN, M., PRENCIPE, A., TROMBETTA, M., 2016. Mandatory Audit Firm Rotation and Audit Quality. *European Accounting Review*, roč. 25, č. 1, s. 35–58. doi: 10.1080/09638180.2014.921446.

CARCELLO, J. V., NAGY, A. L., 2004. Audit Firm Tenure and Fraudulent Financial Reporting. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, roč. 23, č. 2, s. 55–69.

CAREY, P., SIMNETT, R., 2006. Audit Partner Tenure and Audit Quality. *Accounting Review*, roč. 81, č. 3, s. 653–676.

CORBELLA, S., FLORIO, C., GOTTI, G., MASTROLIA, S. A., 2015. Audit firm rotation, audit fees and audit quality: The experience of Italian public companies. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, roč. 25, s. 46–66. doi: 10.1016/j.intaccaudtax.2015.10.003.

DAO, M., MISHRA, S., RAGHUNANDAN, K., 2008. Auditor Tenure and Shareholder Ratification of the Auditor. *Accounting Horizons*, roč. 22, č. 3, s. 297–314.

DEFOND, M. L., PARK, Ch. W., 2001. The Reversal of Abnormal Accruals and the Market Valuation of Earnings Surprises. *Accounting Review*, roč. 76, č. 3, s. 375–404.

EK [Evropská komise], 2006. *Directive on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC* [on-line]. [cit. 12. 7. 2016].

Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0043&qid=1430085923680>>.

EK [Evropská komise], 2014a. *Regulation (EU) No 537/2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC* [on-line]. [cit. 2016-07-12].

Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0537&qid=1430086316932>>.

EK [Evropská komise], 2014b. *Directive 2014/56/EU amending Directive 2006/43/EC on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts* [on-line]. [cit. 2016-07-12].

Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0056&qid=1430086474798>>.

GOLD, A., LINDSCHEID, F., POTT, Ch., WATRIN, Ch., 2012. *The Effect of Engagement and Review Partner Tenure and Rotation on Audit Quality: Evidence from Germany*. Rochester, NY: Social Science Research Network, SSRN Scholarly Paper ID 1631947. doi: 10.2139/ssrn.1631947.

HAYES, R., GORTEMAYER, H., WALLAGE, P., 2014. *Principles of auditing: an introduction to international standards on auditing*. Harlow: Financial Times, Prentice Hall.

HEß, B., STEFANI, U., 2012. *Audit Market Regulation and Supplier Concentration Around the World: Empirical Evidence* [on-line]. University of Konstanz, Working Paper Series No. 2012-33 [cit. 12. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.uni-konstanz.de/FuF/wiwi/workingpaperseries/WP_Hess-Stefani_33-12.pdf>.

JACKSON, A. B., MOLDRICH, M., ROEBUCK, P., 2008. Mandatory audit firm rotation and audit quality. *Managerial Auditing Journal*, roč. 23, č. 5, s. 420–437. doi: 10.1108/02686900810875271.

JONES, J. J., 1991. Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, roč. 29, č. 2, s. 193–228.

KIM, H., LEE, H., LEE, J. E., 2015. Mandatory Audit Firm Rotation and Audit Quality. *Journal of Applied Business Research*, roč. 31, č. 3, s. 1089–1106.

KNECHEL, W. R., VANSTRAELEN, A., 2007. The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, roč. 26, č. 1, s. 113–131.

LAMBERT, R. A., 2001. Contracting Theory and Accounting. *Journal of Accounting and Economics*, roč. 32, č. 1–3, s. 3–87. doi: 10.1016/S0165-4101(01)00037-4.

MYERS, J. N., MYERS, L. A., OMER, T. C., 2003. Exploring the Term of the Auditor-Client Relationship and the Quality of Earnings: A Case for Mandatory Auditor Rotation? *Accounting Review*, roč. 78, č. 3, s. 779–799.

Šindelář, M.: *Rotace auditorů společností kótovaných na akciovém trhu Burzy cenných papírů Praha*.

PONG, Ch. K.M., 1999. Auditor Concentration: A Replication and Extension for the UK Audit Market 1991-1995. *Journal of Business, Finance & Accounting*, roč. 26, č. 3–4, s. 451–475. doi: 10.1111/1468-5957.00263.

QUICK, R., 2004. Externe Pflichtrotation. *Die Betriebswirtschaft*, roč. 64, č. 4, s. 487–508.

SEAL, W., 1997. Accounting and Societal Transition: The Bohemian Accountant and the Velvet Revolution. *Communist Economies and Economic Transformation*, roč. 9, č. 3, s. 383–406.

VELTE, P., FREIDANK, C.-C., 2015. The Link between In- and External Rotation of the Auditor and the Quality of Financial Accounting and External Audit. *European Journal of Law and Economics*, roč. 40, č. 2, s. 225–246.

ZIMMERMANN, R.-C., 2008. *Abschlussprüfer und Bilanzpolitik der Mandanten: Eine empirische Analyse des deutschen Prüfungsmarktes*. Wiesbaden: Springer-Verlag, Gabler Edition.

Rotation of auditors of companies listed on the stock market of the Prague Stock Exchange

Michal Šindelář

Abstract:

The aim of the article is to analyze the internal and external rotation of auditors on the stock market of Prague Stock Exchange. The analysis is made between the years 2011 - 2015 and is based on a total of 107 annual reports of listed companies. The annual report must contain the auditor's report for the period. Rotation of auditors is recently frequent topic of international research because of the new European regulation of the audit market. Following these international research this article contains the analysis of the Czech capital market. Data shows that on the Czech capital market there are fairly frequent changes of audit firms and key audit partners due to the number of listed companies. The analysis also shows the growing influence of the Big 4 companies (KPMG, Deloitte, PwC and EY (Ernst & Young)) in the number of audits carried out.

Keywords: Internat rotation; External rotation; Oligopoly structure on audit market; Prague Stock Exchange.

JEL Classification: M42.